

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

Φιλοσοφία της Παιδείας

Ενότητα 11^η: Ερωτήσεις – Θέματα για συζήτηση

Ρένια Γασπαράτου

Σχολή Ανθρωπιστικών & Κοινωνικών Επιστημών

Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης & της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά **ΠΠ**
μαθήματα

Περιεχόμενα

1. Σκοποί ενότητας	3
2. Περιεχόμενα ενότητας.....	3
3. Γενικές Ερωτήσεις	3
4. Ερωτήσεις – Θέματα για συζήτηση ανά ενότητα	3
Εκπαιδύοντας πολίτες	3
Εκπαίδευση για την αυτονομία	4
Ηθική διαπαιδαγώγηση	5
Οι στόχοι της εκπαίδευσης και η αυτοεκτίμηση.....	6
Δασκάλες, Δάσκαλοι & Διδασκαλία	6
Σχολείο & πολιτεία.....	7
Φιλοσοφική πρακτική: φιλοσοφία με παιδιά, εφήβους & νέους	7

1. Σκοποί ενότητας

Σκοπός της συγκεκριμένης ενότητας είναι να συγκεντρωθούν οι ερωτήσεις & τα θέματα για συζήτηση που σχετίζονται με όλες τις ενότητες του μαθήματος σε μία ενότητα για τη διευκόλυνση του αναγνώστη.

2. Περιεχόμενα ενότητας

Η παρούσα ενότητα περιλαμβάνει Ερωτήσεις & Θέματα για συζήτηση από όλες τις προηγούμενες ενότητες.

3. Γενικές Ερωτήσεις

- Σε ποιον ή ποιούς κλάδους ανήκει η φιλοσοφία της παιδείας;
- Τι προσπαθούν να κάνουν οι φιλόσοφοι της παιδείας;
- Ποιός είναι ο σκοπός της εκπαίδευσης;
- Χρειαζόμαστε δασκάλες και διδασκαλία;
- Θα πρέπει το κράτος να εμπλέκεται στην εκπαίδευση;
- Θα πρέπει οι γονείς να εμπλέκονται στην εκπαίδευση;
- Με ποιά κριτήρια θα αποφασίσουμε τι θα διδάξουμε;

4. Ερωτήσεις – Θέματα για συζήτηση ανά ενότητα

Εκπαιδεύοντας πολίτες

- Θα πρέπει να είναι στόχος της εκπαίδευσης να διαμορφώσει καλούς πολίτες;
- Τι σημαίνει «καλός πολίτης»;
- Ποιά είναι τα πλεονεκτήματα και ποιά τα μειονεκτήματα μιας εκπαιδευτικής στοχοθεσίας που προάγει τη διαμόρφωση καλών πολιτών;
- Θα πρέπει η πολιτεία να ελέγχει τι μαθαίνουν οι νέοι άνθρωποι ή τι διδάσκουν οι παιδαγωγοί;
- Αν δεχθούμε ότι στόχος της εκπαίδευσης θα πρέπει να είναι να διαμορφώσει καλούς πολίτες, για ποιās πολιτείας τους πολίτες μιλάμε;
  - τοπική εκπαίδευση για πολιτισμικά συνεκτικές κοινωνίες;
  - ή οικουμενική εκπαίδευση για πολίτες του κόσμου;

- Πώς απαντά ο Πλάτωνας (της *Πολιτείας*) στα παραπάνω ερωτήματα και πώς ο Ντιούι; Σε τι συμφωνούν και σε τι διαφωνούν οι δύο φιλόσοφοι;
- Υπό το φως των δύο θεωριών (Πλάτωνα και Ντιούι), εξετάστε και τις πιο κάτω ερωτήσεις:
  - Κατά πόσο τα παιδιά έχουν «εγγενείς» δυνατότητες;
  - Κατά πόσο οι ικανότητες των παιδιών επηρεάζονται από την κοινωνική τάξη από την οποία κατάγονται;
  - Θα πρέπει να εισαχθούν στο πρόγραμμα σπουδών παραδοσιακά «γυναικείες» ασχολίες, αξίες και καθήκοντα;
  - Το σχολείο θα πρέπει να παρέχει ίδια εκπαίδευση σε όλους ή ανάλογη με την κοινωνική τους τάξη ή το φύλο τους;
  - Θα πρέπει να ενέχεται η «λαϊκή κουλτούρα» στο σχολικό πρόγραμμα και με ποιό τρόπο;
  - Γιατί ο σοφός (ο μορφωμένος) να «γυρίσει πίσω» και να ενταχθεί και πάλι σε μια διαδικασία αγωγής ως παιδαγωγός; Πόσο πειστική είναι η απάντηση του Πλάτωνα;

Εκπαίδευση για την αυτονομία

- Θα πρέπει να είναι στόχος της εκπαίδευσης να διαμορφώσει αυτόνομα υποκείμενα;
- Τι σημαίνει «αυτόνομο υποκείμενο»;
- Ποιά είναι τα πλεονεκτήματα και ποιά τα μειονεκτήματα μιας εκπαιδευτικής στοχοθεσίας που προάγει τη διαμόρφωση αυτόνομων υποκειμένων;
- Αν προάγουμε τη διαμόρφωση αυτόνομων υποκειμένων, ποιός θα πρέπει να ελέγχει τί μαθαίνουν οι νέοι άνθρωποι ή τί διδάσκουν οι παιδαγωγοί;
- Πώς θα απαντούσε ο Ρουσσώ, ο Λοκ, ο Καντ ή ο Γουίντς στις παραπάνω ερωτήσεις;
- Το αίτημα για μια εκπαίδευση που καθοδηγείται αποκλειστικά από τις επιθυμίες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών επανακινείται συχνά στην θεωρία και την πράξη της εκπαίδευσης. Ο Ρουσσώ, ο Ντιούι, ο Νηλ και τα κινήματα του πειραματικού σχολείου ή της ανοικτής εκπαίδευσης εγείρουν ένα τέτοιο αίτημα. Πώς δικαιολογείται το γεγονός ότι ανάλογες προσπάθειες αναδύονται συχνά; Έχουν επιτύχει οι απόπειρες αυτές; Αν ναι, γιατί δεν υπάρχουν περισσότερα τέτοια σχολεία; Αν όχι, που το αποδίδετε;
- Κατά πόσο επιτυγχάνει το νοητικό πείραμα που περιγράφει ο Ρουσσώ στο έργο του *Αιμίλιος ή Περί αγωγής*; Ποιά τα προβλήματα της θεωρίας του Ρουσσώ;
- Γιατί πιστεύετε πώς εκδιώχθηκε από τη χώρα του ο Ρουσσώ μετά την έκδοση του *Αιμιλίου*;

- Το παιδί ή ο ενήλικος που θα προκύψει από αυτό είναι το κέντρο της φιλοσοφίας της αγωγής του Ρουσσώ / του Λοκ;
- Ποιό είναι το κίνητρο για γνώση κατά τον Ρουσσώ / κατά τον Λοκ;
- Ποιό είναι το κίνητρο για γνώση κατά τον Ρουσσώ / κατά τον Πλάτωνα;
- Συμφωνείτε ότι ο σκοπός της εκπαίδευσης θα πρέπει να είναι η αυτονομία του υποκειμένου; έχει προβλήματα η οπτική αυτή για την εκπαίδευση;
- Σχολιάστε την έννοια της αυτονομίας κατά Καντ: Πόσο αυτόνομο είναι ένα υποκείμενο το οποίο πρέπει πάντα να συμμορφώνεται με τα καθήκοντα του λόγου; Πώς θα μπορούσε ο Καντ να συμβιβάσει αυτές τις δύο ιδέες;
- Σε ποιες από τις ιδέες του Καντ φαίνεται η επίδραση του *Αιμιλίου* του Ρουσσώ;
- Είναι θεμιτός αυτός ο στόχος της αυτονομίας για την εκπαίδευση;
- Υπάρχουν κίνδυνοι στην εκπαίδευση για αυτονομία;
- Ποιός θα γίνει πιο αυτόνομος κατά τη γνώμη σας: ο μαθητής του Λοκ, του Ρουσσώ, του Καντ ή του Γιουίντς;
- Πώς φαντάζεστε εσείς την εκπαίδευση για αυτονομία;
- Η δική σας εκπαίδευση σας βοήθησε / σας βοηθάει να γίνετε αυτόνομα υποκείμενα;

Ηθική διαπαιδαγώγηση

- Θα πρέπει να είναι στόχος της εκπαίδευσης να διαμορφώσει ηθικά υποκείμενα;
- Τι σημαίνει «ηθικό υποκείμενο»; Τι είναι ηθικό και τι ανήθικο;
- Ποιά είναι τα πλεονεκτήματα και ποιά τα μειονεκτήματα μιας εκπαιδευτικής στοχοθεσίας που προάγει τη διαμόρφωση ηθικών υποκειμένων;
- Είναι ηθικός όποιος υπακούει στην ηθική της κοινωνίας του;
- Έχει νόημα να συζητάμε για ηθική εν κενώ, χωρίς δηλαδή να προϋποθέτουμε την ύπαρξη μιας κοινότητας;
- Ποιά είναι τα πλεονεκτήματα και ποιά τα μειονεκτήματα της θεωρίας της Νόντιγκς;
- Ποιά είναι τα πλεονεκτήματα και ποιά τα μειονεκτήματα της θεωρίας του Αριστοτέλη;
- Ποιά είναι τα πλεονεκτήματα και ποιά τα μειονεκτήματα της θεωρίας των κοινοτιστών;

Οι στόχοι της εκπαίδευσης και η αυτοεκτίμηση

- Θα πρέπει να είναι στόχος της εκπαίδευσης να διαμορφώσει υποκείμενα με αυτοεκτίμηση;
- Τι σημαίνει «αυτοεκτίμηση»;
- Ποιά είναι τα πλεονεκτήματα και ποιά τα μειονεκτήματα μιας εκπαιδευτικής στοχοθεσίας που προάγει την αυτοεκτίμηση;
- Ποιά από τις τρεις οπτικές (η γνωσιακή, η συναισθηματική ή η πολιτική) θεωρείτε ότι εξηγεί καλύτερα πώς μπορούμε να προάγουμε την αυτοεκτίμηση στην εκπαίδευση; Ποιά τα πλεονεκτήματα και ποιά τα μειονεκτήματα της κάθε μίας;

Δασκάλες, Δάσκαλοι & Διδασκαλία

Τι είδους δασκάλους & δασκάλες θέλουμε;

- Σκεφτείτε 3 ιδιαίτερος καλούς καθηγητές ή καθηγήτριες από το σχολείο σας. Ποιο το κοινό χαρακτηριστικό που έχουν αυτοί οι τρεις άνθρωποι; Πιστεύετε ότι όλοι οι παλιοί συμμαθητές σας θα συμφωνούσαν με την αξιολόγησή σας;
- Φανταστείτε μία δασκάλα, μία γιατρό, μία δικηγόρο και μία πωλήτρια: υπάρχουν κοινά προσόντα που όσοι επιτελούν τα παραπάνω επαγγέλματα θα πρέπει να έχουν;
- Πιο πάνω μιλήσαμε για τον Πλάτωνα, τον Ρουσσώ, τον Ντιούι κ.α. Τι θα έλεγε ο καθένας από αυτούς στο ερώτημα *ένας/μία εκπαιδευτικός είναι πρωτίστως λειτουργός, επαγγελματίας, ερευνήτρια ή ερμηνεύτρια;*
- Μπορεί να είναι καλός εκπαιδευτικός ένας άνθρωπος που είναι αδιάφορος για το επάγγελμα αυτό; Μπορεί να είναι καλός κομμωτής ένας άνθρωπος που είναι διάφορος γι' αυτό;
- Πιστεύετε ότι έχετε “αυτό που χρειάζεται” για να γίνεται εκπαιδευτικοί; Πιστεύετε ότι όλες /-οι οι συμφοιτήτριες/ -ες σας “το” έχουν; Τι είναι “αυτό” και πώς θα το εντοπίσουμε;
- Όταν σκέφτεστε το μέλλον σας ως εκπαιδευτικοί, τι σας φοβίζει περισσότερο;
- Πώς θα μπορούσαμε να αντικαταστήσουμε την παραδοσιακή διδασκαλία;
- Τι μειονεκτήματα και τι πλεονεκτήματα θα είχε μια εναλλακτικού τύπου διδασκαλία χωρίς δασκάλους;
- Πώς θα αντιδρούσε ο Πλάτωνας/ ο Ρουσσώ/ ο Ντιούι στο ενδεχόμενο αντικατάστασης των δασκάλων από πλατφόρμες εργασίας; Γιατί; Θα είχαν δίκιο;

Σχολείο & πολιτεία

- Θα πρέπει το κράτος να ελέγχει τι διδάσκεται στο σχολείο; Ποιά τα πλεονεκτήματα και ποιιά τα μειονεκτήματα του κρατικού ελέγχου στην εκπαίδευση;
- Ποιός από τους στόχους της εκπαίδευσης εξυπηρετείται καλύτερα όταν το κράτος ελέγχει την εκπαίδευση;
- Θα πρέπει το κράτος να στηρίζει οικονομικά την εκπαίδευση των πολιτών του; Ποιά τα πλεονεκτήματα και ποιιά τα μειονεκτήματα της κρατικής μέριμνας στην εκπαίδευση;
- Ποιά είναι τα μειονεκτήματα και ποιιά τα πλεονεκτήματα της πρότασης του Τούλμιν για την ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης;
- Θα πηγαίνατε το παιδί σας στο Summerhill; Γιατί ναι ή γιατί όχι;
- Θα πηγαίνατε το παιδί σας σε ένα αναρχικό σχολείο; Γιατί ναι ή γιατί όχι;
- Θα επιλέγατε ένα πρόγραμμα διδασκαλίας από το σπίτι για το παιδί σας; Γιατί ναι ή γιατί όχι;
- Θα θέλατε να εργαστείτε σε ένα σχολείο σαν το Summerhill; σε ένα αναρχικό σχολείο; ως δάσκαλος σε ένα αποκλειστικά κατ' οίκον πρόγραμμα σπουδών; Γιατί ναι ή γιατί όχι;
- Θα συμμετείχατε σε κάποιο δίκτυο ανοικτής για κάποιο αντικείμενο που γνωρίζετε και σας ενδιαφέρει; Γιατί ναι ή γιατί όχι;
- Πρέπει το κράτος να ελέγχει την εκπαίδευση: Με βάση τα όσα είπαμε στο κεφάλαιο αυτό, τι νομίζετε ότι θα απαντούσε ο Πλάτωνας του Συμποσίου/ ο Πλάτωνας της Πολιτείας/ ο Ρουσσώ/ ο Ντιούι; Δικαιολογήστε την άποψή σας.

Φιλοσοφική πρακτική: φιλοσοφία με παιδιά, εφήβους & νέους

- Ποιοί είναι οι στόχοι ενός προγράμματος ΦΠ;
- Περιγράψτε μια ολοκληρωμένη δραστηριότητα ΦΠ στο νηπιαγωγείο: Πού, πότε και πώς θα την κάνατε; Ποιό ερέθισμα θα χρησιμοποιούσατε; Πώς θα αξιολογούσατε τη συνεδρία;
- Περιγράψτε μια ολοκληρωμένη δραστηριότητα ΦΠ στην Τετάρτη δημοτικού: Πού, πότε και πώς θα την κάνατε; Ποιό ερέθισμα θα χρησιμοποιούσατε; Πώς θα αξιολογούσατε τη συνεδρία;
- Περιγράψτε μια ολοκληρωμένη δραστηριότητα ΦΠ στην Τρίτη γυμνασίου: Πού, πότε και πώς θα την κάνατε; Ποιό ερέθισμα θα χρησιμοποιούσατε; Πώς θα αξιολογούσατε τη συνεδρία;
- Περιγράψτε μια ολοκληρωμένη δραστηριότητα ΦΠ σε ενήλικες: Πού, πότε και πώς θα την κάνατε; Ποιό ερέθισμα θα χρησιμοποιούσατε; Πώς θα αξιολογούσατε τη συνεδρία;
- Ποιές είναι οι βασικές αρχές μια καλής διαμεσολάβησης;

Σημειώματα

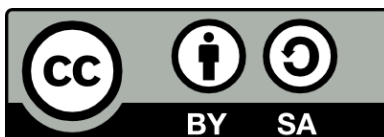
Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Σχολή Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Ρένια Γασπαράτου, «Φιλοσοφία της Παιδείας». Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<https://eclass.upatras.gr/courses/PN1471/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Σύμφωνα με αυτήν την άδεια ο δικαιούχος σας δίνει το δικαίωμα να:

Μοιραστείτε — αντιγράψετε και αναδιανέμετε το υλικό

Προσαρμόστε — αναμείξτε, τροποποιήστε και δημιουργήστε πάνω στο υλικό για κάθε σκοπό

Υπό τους ακόλουθους όρους:

Αναφορά Δημιουργού — Θα πρέπει να καταχωρίσετε αναφορά στο δημιουργό , με σύνδεσμο της άδειας

Παρόμοια Διανομή — Αν αναμείξετε, τροποποιήσετε, ή δημιουργήσετε πάνω στο υλικό, πρέπει να διανείμετε τις δικές σας συνεισφορές υπό την ίδια άδεια όπως και το πρωτότυπο

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ